

“Natuurlijk is de ambitie groot. Culturele Hoofdstad van Europa zijn heeft een enorme impact en uitstraling die vaak jaren duurt. Kijk maar naar steden als Lille, Essen en Liverpool. Ze plukken er nog altijd de – economische – vruchten van dat ze in het verleden culturele hoofdstad zijn geweest. Onze kandidatuur voor Europese Culturele Hoofdstad 2018 was eerst vooral een politieke keuze, die nog moest bekijken. Dat is inmiddels aardig gelukt en nu begint de trein richting het indienen van het bidbook in 2012 op gang te komen.”

Provincie Limburg organiseert

TEFAF Business Meeting

Over de economische waarde van cultuur en European Capital of Culture

Vrijdag 18 maart 2011 organiseert de Provincie Limburg in samenwerking met de stichting 'Via 2018 Maastricht' de 6^e TEFAP Business Meeting in het MECC Maastricht. De bijeenkomst staat in het teken van de waarde van cultuur voor het vestigingsklimaat in Limburg en de versnellende kracht die uitgaat van het Europese project 'European Capital of Culture'.

Aan het woord is **Odile Wolfs**, gedreven en bevoegen cultuur-gedeputeerde van de Provincie Limburg. In het knoopsgat van haar modieuze jasje blinkt een sierspeldje met de tekst Via 2018 'Ik ben cultureel kapitaal'. De slogan van de campagne. Het typeert haar. Wolfs heeft zich altijd sterk gemaakt om het culturele zelfbewustzijn van Limburg te vergroten. Het Calimero gevoel is aan haar niet besteed. "Cultuur draagt bij aan de versterking van onze identiteit door kunst, gewoonten, streektaal, monumenten, bijzondere architectuur en culturele planologie. Cultuur bepaalt mede het gezicht van de provincie en daarmee de aantrekkelijkheid voor bezoekers en bewoners. Alleen maar elementen die bijdragen aan een authentieke en zelfbewuste provincie. In dat licht moet je ook een activiteit zien als de TEFAP Business Meeting."

Tijdens The European Fine Art Fair in Maastricht organiseert de Provincie Limburg jaarlijks een businessmeeting. In 2011 staat de TEFAP Business Meeting (TBM) in het teken van de waarde van cultuur voor het vestigingsklimaat in Limburg en de versnellende kracht die uitgaat van het Europese project 'European Capital of Culture'. Het doel van de TBM 2011 is om (creatieve) ondernemers te informeren en enthousiasmeren over de waarde van cultuur en de kandidaatstelling van Maastricht voor Europese Culturele Hoofdstad 2018.

siasmeren over de waarde van cultuur en de kandidaatstelling van Maastricht voor Europese Culturele Hoofdstad 2018.

'Mijn motto voor deze coalitieperiode is 'Investeren in Mensen', want alles in mijn portefeuille draait om de mensen in Limburg' laat haar website weten. "Ik wil dat zoveel mogelijk mensen – liefst actief – participeren in cultuur. Of dit nu een 4-jarige kleuter is die op een blokfluit speelt, een 70-jarige die met hart en ziel op de toneelplanken staat of een 35-jarige die de meest exquise tentoonstellingen op het terrein van de beeldende kunst organiseert. Investeren in actieve cultuurparticipatie geeft Limburg een betekenisvolle ontmoeting, waarin mensen hun eigen culturele talent ontwikkelen in een inspirerende omgeving. Bestuurlijk spreek je dan onder meer over vol inzetten op het realiseren van de ambities met betrekking tot bijvoorbeeld de Floriade 2012, de Culturele

Ik ben cultureel kapitaal

Biografie Limburg en het WK Wielrennen 2012 dat wij organiseren en uiteraard Maastricht Europese Culturele Hoofdstad 2018."

Evenementen waarmee de Provincie wil aansluiten op de behoeften en wensen van de gemeenten en de regio's. In Noord/Midden-Limburg is de keuze gemaakt om op de wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade 2012 cultuur te promoten. In Zuid-Limburg is de keuze gemaakt om samen met Maastricht te kandideren voor de titel Europese Culturele Hoofdstad 2018. Waarbij de gemeente Maastricht en de Provincie Limburg de belangrijkste trekkers van deze ambitie zijn.

Cultuur als vliegwiel voor een zelfbewuste provincie

Wolfs: "Maastricht is dé meest Europese stad van Nederland. Maastricht heeft een natuurlijke connectie met de Europese buurlanden België en Duitsland. In Maastricht proef en voel je Europa. Soms is het moeilijk om grensoverschrijdende samenwerking tot stand te brengen. Daarin kan de kandidatuur voor Europese Culturele Hoofdstad een breekijzer zijn. Cultuur is een belangrijke economische en sociale motor.

Cultuur, creativiteit, cultureel aanbod en creatieve broedplaatsen zijn van directe invloed op het vestigingsklimaat, de sociale samenhang en de kwaliteit van leven in een gebied. Juist daar valt in onze Euregio winst te halen. Daar zijn alle partijen het over eens. Daarom wordt Maastricht in haar ambitie om in 2018 Europese Culturele Hoofdstad te worden, gesteund door alle omringende steden, regio's en provincies in Nederland, België en Duitsland. Dat alleen al is een mijlpaal in de euronale samenwerking en illustreert de vliegwiel functie van de kandidatuur. Wij willen samen excelleren en barrières doorbreken om een cultuurregio van Europees formaat neer te zetten." Voor Odile Wolfs is het belangrijk dat Limburg verbindingen legt tussen sectoren, mensen, instellingen en omliggende regio's en ook investeert in de basis die nodig is voor experiment en innovatie. Ze wijst glimlachend op haar speldje. "Ik ben cultureel kapitaal. Het draait niet alleen om talent dat je van ver haalt. Benut vooral ook de kwaliteiten in de eigen regio. En dan hebben we het niet alleen over Maastricht,

maar het hele gebied tussen Hasselt, Luik, Aken, Eupen, Heerlen en Sittard-Geleen, met Maastricht als cultuurcentrum voor 2018. We hebben al veel en we investeren daar nog meer in. Cultuur is een belangrijke economische factor, maar dat niet alleen, het maakt mensen weerbaarder, creatiever en kritischer. Over kritiek op culturele ambities gesproken. "Nee, het artistiek plan Via 2018 is geen speeltje van een bepaalde elite. Ik vind het van belang dat de kandidatuur voor Europese Culturele Hoofdstad niet een elitair project is, maar de hele regio ten goede komt. Eén van de criteria van Europa is juist inzichtelijk te maken wat de titel Europese Culturele Hoofdstad je moet of kan brengen, welke doelen je daaraan stelt en hoe je die onder andere met programmering wil bereiken. Sprekende voorbeelden daarvan zijn de Europese Culturele Hoofdsteden Liverpool, Lille en Essen, waar echt sprake is geweest van een omwenteling door cultuur. Via 2018 voltrekt zich langs een aantal sporen waarbij de betrokkenheid van de Limburgse bevolking voorop staat. Natuurlijk, dat kost geld. Het geld dat in het project wordt gestopt is nooit weggegooid. Ook als Maastricht de titel onverhoopt niet binnenhaalt -dat kan ik me overigens nauwelijks voorstellen dus daar ga ik uiteraard niet van uit- betekent het dat er flink is geïnvesteerd in de Limburgse cultuur. In deze euregio is cultuur niet alleen voor het vestigingsklimaat van belang. Ook kan bewezen worden dat cultuur en een project als Europese Culturele Hoofdstad van Europa mensen met elkaar kan verbinden ondanks de scheiding door fysieke geografische grenzen en taal."

Frans Hermans

Daar zit Limburg in

provincie limburg

Maastricht

2018 ?

Maastricht stelt zich kandidaat voor Europese Culturele Hoofdstad 2018.

Culturele hoofdstad worden biedt een stad en regio aanzienlijke kansen. Door 'awareness' te genereren bij bedrijfsleven, kennisinstellingen en culturele partners ontstaat waardecreatie die meerwaarde oplevert. Lille, Liverpool en Essen zijn in 2004, 2008 en 2010 Europese Culturele Hoofdstad geweest.

Wat zijn de ervaringen van ondernemers, creatieve organisaties en bedrijven?

Een bloemlezing.

Essen-Ruhr 2010

'De grote uitdaging voor Essen als culturele hoofdstad 2010 was om zoveel mogelijk geïnteresseerden te bewegen naar Essen-Ruhr te komen. Daar zijn we zonder meer in geslaagd. Ga maar na: 10,5 miljoen bezoekers -waarvan twintig procent uit het buitenland afkomstig- zorgden onder meer voor vijftien procent meer hotelovernachtingen. (Inter)nationale reisbureaus deden uitstekende zaken. 'Essen-Ruhr cultuurhoofdstad' was in 2010 een aansprekende reisbestemming.'

Andreas Wietheger, hoofd Marketing und Vertrieb Ruhr Tourismus GmbH

De betekenis van Essen culturele hoofdstad heeft zowel internationaal als nationaal zijn vruchten afgeworpen. Internationaal zie je dat het huidige Ruhrgebied in Europa veel duidelijker op de kaart staat. Nationaal ervaar je de positieve werking van het cultureel-economisch debat op het vlak van regio- en stadsontwikkeling en stedenbouw.'

Guido Zakrzewski, waarnemend voorzitter Industrie- und Handelskammer Essen IHK

'In vergelijking met het jaar ervoor heb ik vijftien procent meer (tevéden) gasten mogen ontvangen. Wat me erg heeft aangesproken, is de manier waarop bedrijven en instellingen uit Essen en omgeving hun bijdrage aan dit evenement door onder meer samenwerking en sponsoring hebben geleverd. Indrukwekkend, zonder meer.'

Maximilian Bosse, directeur hotel Essener Hof

Culturele hoofdstad in 2010

Aantal bezoekers: **10,5 miljoen**
 Aantal evenementen/voorstellingen: **5.500**
 Financiële opbrengst: **62 miljoen euro**
 Aantal inwoners: **576.000**
 Aantal studenten: **178.000 (Ruhrgebied)**
 Agglomeratie/regio: **5,3 miljoen inwoners (Ruhrgebied)**
 Geboorteplaats van: **Alfred Krupp, Max Moszkowicz**
 Website: **www.essen.de**
www.essen2010.com

Het Ruhr 2010 project 'Flying Grass Carpet' was het eerste internationale project dat ons bureau uitvoerde. Voor ons opende het deuren naar internationaal zakendoen.'

Nils Borghs, partner Planungsbüro Vierfahrt, Essen

Lille 2004

‘Lille 2004 heeft het imago van onze stad aanzienlijk veranderd in heel positieve zin. Lille is een bruisende stad geworden. In 2004 mochten we niet minder dan negen miljoen bezoekers verwelkomen. Van alle activiteiten zijn in totaal drie miljoen entreebewijzen verkocht. Lille als culturele hoofdstad heeft niet alleen in 2004 inspirerend gewerkt. Niet voor niets hebben we Lille 3000 opgericht. Een organisatie met dezelfde spirit als in 2004 die het succes van onze stad gaat continueren’

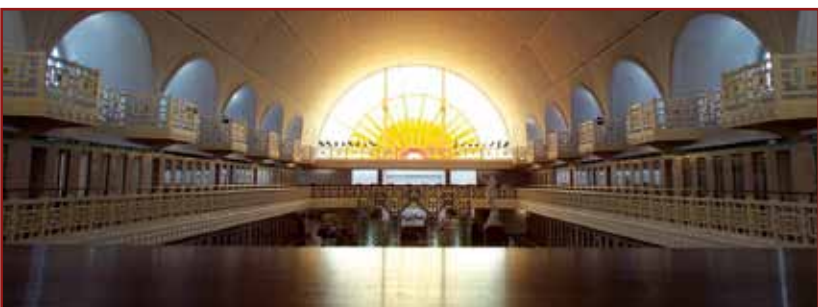
Thierry Lesueur, algemeen coördinator Lille 2004 en Lille 3000

Culturele hoofdstad in 2004

Aantal bezoekers: **9 miljoen**
 Aantal evenementen/voorstellingen: **2.500**
 Financiële opbrengst: **74 miljoen euro**
 Aantal inwoners: **227.000**
 Aantal studenten: **10.000**
 Agglomeratie/regio: **2 miljoen inwoners**
 Geboorteplaats van: **Charles de Gaulle, Philippe Noiret**
 Website: www.lilletourism.com
www.lille2004.com

‘Het mooie van Lille 2004 was dat alle kunst- en cultuurorganisaties en instellingen actief hebben meegedaan om Lille cultureel op de kaart te zetten. Het is gelukt om iedereen te overtuigen en te mobiliseren. Dat gevoel hebben we kunnen vasthouden in een samenwerkingsverband tussen musea uit de regio onder de naam ‘Lille Metropolitan Art Programme’. Nog steeds een positief uitvloeisel van Lille 2004’

*Anne-Francoise Lemaître, communicatiedirecteur
 Palais des Beaux Arts de Lille*

‘2004 was één groot feest. Zowel voor de inwoners van Lille als voor de (buitenlandse) bezoekers. Internationaal telt Lille weer mee. In 2004 zorgden 1,4 miljoen toeristen voor in totaal 2,4 miljoen overnachtingen. Lille speelt mee in de Champions League van bijzondere, bezienswaardige steden.’

*Thierry Mabilbe de Poncheville, algemeen directeur Agence
 pour la Promotion Internationale de Lille Métropole*

‘Lille 2004 was een groot succes. De sfeer in de stad was geweldig, zeker ook omdat er constant heel bijzondere dingen gebeurden op cultureel gebied. Zakelijk gezien boekte onze hotelketen tien procent meer omzet. Maar nog belangrijker, die meeromzet hebben we in de jaren erna kunnen vasthouden. Cultuur én economie met elkaar verbinden werkt dus’

*Jean Claude Kindt, hoteleigenaar en mede-voorzitter van
 SLIH Société Lilloise d'Investissement Hôtelier*

Liverpool 2008

‘Vóór 2008 hebben we hier in Liverpool te veel zaken op de lange baan geschoven. Liverpool culturele hoofdstad was een enorme stimulans om grote infrastructurele projecten daadwerkelijk uit te voeren. Die infrastructurele versnelling had een enorme impact op de economie van de stad en de regio. In 2008 bezochten vijftien miljoen mensen Liverpool. Een kwart daarvan was nog nooit in Liverpool geweest. Internationaal is Liverpool na 2008 veel meer dan louter voetbal en de Beatles.’

Jack Stopforth, voorzitter Chamber of Commerce

‘Liverpool is een aansprekende stad geworden. Een sterk ‘merk’. Daar heeft Liverpool 2008 heel hard aan meegewerkt. Mede dankzij publiekprivate samenwerking is het imago van onze stad sterk verbeterd. Er heeft een sociale transformatie plaatsgevonden. We zijn er trots op dat we tegenwoordig een toeristen- en handelsstad zijn. Inwoners geloven weer in hun stad en willen hier niet meer weg. Met dank aan Liverpool culturele hoofdstad.’

*Beatriz Garcia, directeur European Capital of
 Culture Research Programme, University of Liverpool*

Culturele hoofdstad in 2008

Aantal bezoekers: **15 miljoen**
 Aantal evenementen/voorstellingen: **7.000**
 Financiële opbrengst: **70 miljoen pond**
 Aantal inwoners: **436.000**
 Aantal studenten: **50.000**
 Agglomeratie/regio: **816.000 inwoners**
 Geboorteplaats van: **De Fab Four, Cilla Black**
 Website: www.visitliverpool.com
www.liverpool08.com

‘Gelijktijdig met de start van Liverpool Culturele Hoofdstad van Europa in mei 2008 openden wij -zoals was afgesproken met de organisatie van Liverpool 2008- het Liverpool One Retail-Center met onder meer de thema's stadsontwikkeling en nieuwe identiteit van de stad. Op de eerste dag mochten we al 100.000 bezoekers verwelkomen.’

Donna Howitt, marketing directeur Liverpool One Retail Center

‘Zonder de status van Cultuurhoofdstad was het ons nooit gelukt grote muziekfestivals naar Liverpool te halen. Liverpool 2008 heeft voor ons tal van (Europese) deuren geopend. De MTV-Europe Music Award in Liverpool laat zien dat we in de muziekscene weer helemaal meetellen.’

Gordon Roos, directeur Creative Universe

Daar zit Limburg in

provincie limburg

Huub Smeets, voormalig directievoorzitter van Vesteda Groep en eerder directeur Stadsontwikkeling en Grondzaken in Maastricht is bestuursvoorzitter Stichting Maastricht/Euregio Europese Culturele Hoofdstad 2018. Smeets windt er geen doekjes om. "Ik denk dat de oprichters van de stichting uiteindelijk

Vertrekpunt Maastricht Culturele Hoofdstad 2018

bij mij zijn uitgekomen omdat ik in mijn achterliggende bestuurlijke carrière zowel de publieke als private zaak heb gediend en mijn brede belangstelling voor cultuur zal ook niet onopgemerkt zijn gebleven." Smeets is onder meer voorzitter van de Werner Mantz Stichting en sinds 2008 lid van de Raad voor Cultuur. Die raad adviseert de regering en het parlement over algemeen bindende voorschriften over het te voeren beleid van het Rijk op het terrein van cultuur.

"Ik heb wat met cultuur en van oudsher vind ik het ook plezierig om een maatschappelijke bijdrage te leveren. Ik vind Maastricht op weg naar Culturele Hoofdstad 2018 interessant en het doet er toe. Eerste vereiste op die route is om een slagvaardige organisatie op poten te zetten. Ik ben, evenals de Europese Commissie trouwens, van mening dat een dergelijk bestuur onafhankelijk moet kunnen opereren los van politieke invloeden. Je bent acht jaar bezig met het proces naar die Europese hoofdstad, dan kunnen zich in het politieke landschap nogal wat veranderingen voordoen. Terwijl het uiteindelijk draait om de culturele diversiteit en kwaliteit van cultuuruitingen. Over die eigen positie zijn nu duidelijke afspraken gemaakt in een code of conduct, waarin de politiek zich terughoudend opstelt. Artistiek directeur Guido Wevers en ik zijn zo in staat om inhoudelijk onafhankelijk te werken ten opzichte van de politiek en de Raad van Toezicht.

De leden van de Raad van Toezicht hoeven ook niet meer dwingend een politiek bestuurder te zijn."

Smeets begrijpt dat het noemen van bedragen om het project naar een gewenst niveau te tillen altijd leidt tot een bepaalde commotie. Kan het misschien een onsje minder? Maar voor hem is het klip en klaar.

"Zonder financiële bodem geen bidbook. Om tot een overtuigende programmering in 2018 te komen

heb je tussen de zestig en honderd miljoen euro nodig. Ik heb de Provincie gevraagd of ze vijftien à twintig miljoen euro op tafel kunnen leggen. Dat verzoek is behandeld in het Limburgs Parlement en gehonoreerd door Gedeputeerde Saten. Van het college van B&W van Maastricht heb ik een brief ontvangen met een financiële toezegging onder voorbehoud, omdat de gemeenteraad nog zijn fiat moet geven. Dat moet aanstaande zomer gebeuren. Met dat geld van het koningskoppel –zo noem ik Maastricht en de Provincie graag in dit verband– kan ik naar de overige partners stappen om dat bedrag van dertig à veertig miljoen op te schalen. Wat er dan nog tekort is moet worden opgebracht door het bedrijfsleven en via fondsenwerving. Als ik kijk naar de huidige stand van zaken dan beschikken we nu over 6,8 miljoen euro voor het samenstellen van het bidbook, het optuigen van de organisatie en geld voor pr en marketing. Dat is het budget voor de periode 2011-2013. Eind 2013 begin

'We concentreren ons op structurele, culturele meerwaarde'

2014 horen we welke stad het definitief is geworden."

Huub Smeets als strenge rekenmeester. Geen man van omfloerste bewoordingen en schijnbewegingen. In staat mensen te inspireren, zegt zijn omgeving. "Kies voor een duidelijke visie en strategie, voer hem uit en ben daar helder in." Maar Smeets

is ook liefhebber en connaisseur. Cultureel breed onderlegd. Geïnteresseerd in architectuur, stedenbouw en openbare ruimte. Bewonderaar van moderne dans en ook (architectuur)fotografie kan hem bekoren. Privé verzamelt hij kunst. Zijn hart lag bij werken uit de Renaissance en de gotiek, hoewel hij bemerkt dat hij nu steeds meer affiniteit heeft met moderne kunst. Kwestie van kijken. Hij vindt niet dat Maastricht een te grote broek aantrekt. "De tijd dat de grote metropolen zich afficheerden als culturele hoofdsteden ligt achter ons. Kleinere, internationale steden staan synoniem voor het Europa van middelgrote steden en de regio's. Het gaat om Maastricht en de omliggende euregio. Dan spreek je toch over 3,9 miljoen inwoners. Cultuur kan als aanjager dienen voor verdere samenwerking en samenleven binnen de euregio en zo ook de economie versterken. Het wordt tijd dat die samenwerking binnen de euregio meer concrete vormen aanneemt. Het culturele veld leent zich daar uitstekend voor." Hij staaft dat graag met een voorbeeld. "Ik ben in mijn nopjes over de samenwerking tussen het Bonnefantenmuseum in Maastricht en het museum in Luik. In Luik hangen nu belangrijke werken uit de Maastrichtse collectie. Op de openingsdag van de TEFAF presenteert de stad Luik een verzameling Entartete Kunst in het Bonnefantenmuseum. Dit soort uitwisselingen vinden op steeds meer terreinen plaats. We gaan echt over grenzen. Maastricht Culturele Hoofdstad staat niet op zichzelf. Inte-

gendeel. Dit proces behoort tot een van de vijf belangrijkste ankerpunten van deze euregio in de komende jaren. Het is heel complementair aan een aantal andere zwaartepunten. Kennisindustrie, brainports rond Chemelot, universiteit, academisch ziekenhuis. De spin off van de culturele infrastructuur draagt ook bij

aan verbetering van het vestigingsklimaat. Op het moment dat je hier een uitdagend cultureel klimaat hebt dan komen die kenniswerkers. Het is voor deze regio van eminent belang dat kennis en cultuur elkaar bevruchten." Smeets erkent dat het culturele veld zich onder druk van de bezuinigingen schrap zet. "Minder maar beter is het adagium. Gerichtheid op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Met aandacht voor vernieuwing, samenwerking en efficiency. We zijn een Nederlandse kandidaat met een zichtbare Nederlandse identiteit. Bestemming Europa verloopt via Nederlandse kenmerken. We hebben bijvoorbeeld aan de directie van de Nederlandse dansdagen de opdracht gegeven zich te concentreren op Europese topbewegingen binnen het spectrum van de moderne dans. Om die te traceren, hier naar toe te halen en dan laat je vervolgens een Nederlands talent met zo'n topgezelschap elders uit Europa een vernieuwde productie draaien. Culturele diversiteit in Europa via Maastricht. Ander voorbeeld. Het is ook heel belangrijk dat we talent aan ons binden. De Toneelacademie gaat hiervoor een eerste verkenning doen op Europese schaal." Hij laat niet na het belang te onderkennen van de beleving vanuit de bevolking. "We moeten representatie van onderop genereren. Naast fundamentele pijlers als infrastructuur, openbaar vervoer, (mentale) verbindingen en stedelijke vernieuwing is voor ons representatie een belangrijk thema. Hoe voelen mensen zich misschien beter dan nu gerepresenteerd? Daartoe gaan we verbindingen leggen tussen hoge en lage cultuur. In onze ogen is die aandacht voor representatie een Europees thema."

"In een vroegtijdig stadium enthousiasme genereren is belangrijk voor het draagvlak. Laten zien waar je voor staat. Na een wat trage start zit de snelheid van handelen er nu goed in. Of zoals Huub Smeets het verwoordt: 'we zijn volop in galop'

Frans Hermans